

BEWEGEND STADSBOS ARNHEM

Op 8 november 2023 heeft de gemeenteraad de motie 'Bewegend Arnhems stadsbos' (23M91, zaaknummer 390032) aangenomen. Strekking van deze motie is dat de gemeente een verplaatsbaar en tijdelijk bos inzet als experimenteel instrument voor vergroening. Daarmee kan de stad beter ervaren wat groen en dan vooral bomen doen met een plek als het gaat over vergroenen, leefbaarheid en klimaat(adaptatie).

Het bewegend stadsbos dient daarmee vooral een informatief, experimenteel en communicatief en doel. Het tijdelijke vergroenen draagt bij aan kennis bij het grotere publiek over de betekenis van groen en aan kennis bij zowel het grotere publiek als de gemeente zelf over de (on)mogelijkheden (en consequenties) bepaalde plekken in de stad te vergroenen.

UITGANGSPUNTEN

Na overleg met de indieners van de motie en vakcollega's is de conclusie dat het bewegend stadsbos in dit geval bij voorkeur een verzameling bomen is (omvang kostenafhankelijk) die in goed verplaatsbare bakken zijn geplaatst op dusdanige wijze dat zij na afloop goed kunnen worden geplant op een definitieve locatie en de bakken kunnen worden hergebruikt.

Het sortiment bomen bestaat uit inheems materiaal dat klimaatrobuust is, tegen een stootje kan en van meerwaarde is voor de biodiversiteit. Ook worden soorten en variëteiten gekozen die goed bestand zijn tegen plaatsing in bakken en transport. Te denken valt dan aan verschillende variëteiten van wilg, eik, esdoorn, meidoorn es, haagbeuk, els, iep, populier, lijsterbes, berk et cetera. We willen de bakken ook voorzien van

BOSK. Leeuwarden

een bescheiden, maar waardevolle onderbeplanting opdat de grond bedekt is (uitdroging) en de uitstraling maximaal groen is.

De bomen hoeven niet per se allemaal tegelijk op eenzelfde plek te staan. Het is juist heel goed denkbaar dat groepen van bomen op verschillende plekken staan afhankelijk van de specifieke opgave, de maatvoering en context van die plek.

Uiteindelijk, na een periode van maximaal twee jaar, krijgen alle bomen een vaste en toekomstbestendige plek ergens in de (binnen)stad, bij voorkeur op één van de plekken waar ze hebben gestaan. Mits dat mogelijk is. Voor die periode van twee jaar is gekozen om de kosten te beheersen en de bomen ook werkelijk nog te kunnen aanplanten. Bakken

zijn immers niet de meest geschikte plantplek voor een boom die we graag willen laten uitgroeien tot zijn maximum.

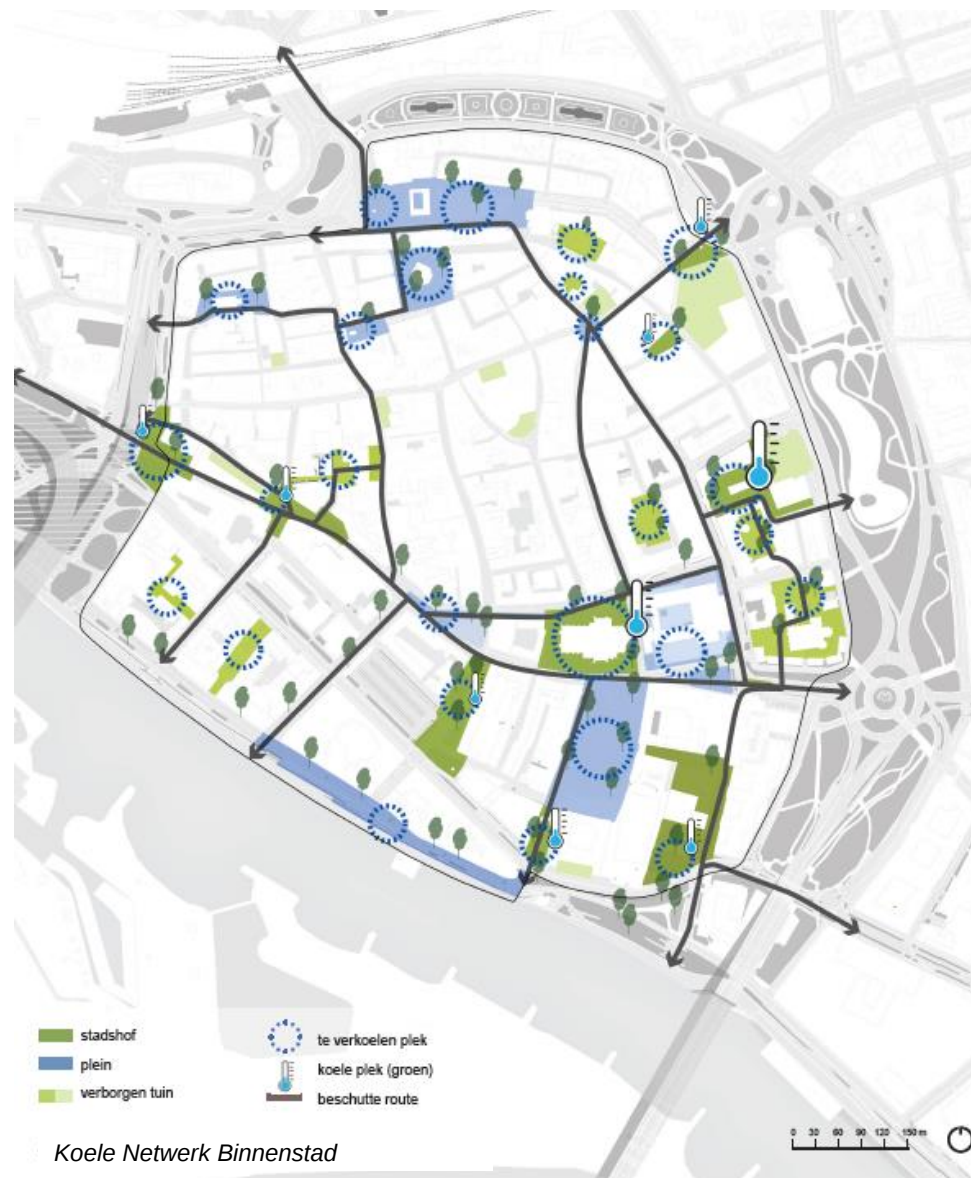
Omdat een bewegend bos (of op zijn minst mobiel groen) in meerdere steden is ingezet, is contact gezocht; met name met Leeuwarden waar tijdens het evenement BOSK in 2022 meer dan 1.200 bomen 100 dagen lang door de stad gingen om uiteindelijk allemaal te worden aangeplant op een definitieve plek. De kennis van Leeuwarden, Stichting Arcadia, Dordrecht en Ebben Boomkwekerij is benut voor dit projectplan.

SAMENLOOP EN KANSEN

We zijn bezig met verschillende groene, klimaatadaptieve projecten in de stad en de inzet van het bewegend stadsbos kan helpen het waarom, wat en hoe breed onder de aandacht te brengen; de participatie te stimuleren; het draagvlak onder bewoners, ondernemers en bezoekers te vergroten en één op één te onderzoeken waar vergroening toe kan leiden.

Een belangrijk project in dit licht is het Koele Netwerk dat we vanaf zomer 2024 gaan realiseren. Eerst in de binnenstad van Arnhem, maar vrijwel parallel daaraan ook in andere delen van de stad en uiteindelijk stadsbreed. Het bewegend stadsbos kan ons helpen te onderzoeken hoe en waar we openbare ruimte dusdanig kunnen vergroenen dat we bijdragen aan een lagere gevoelstemperatuur en een grotere leefbaarheid.

Tot slot, hebben we het afgelopen jaar rondom het provinciehuis een deel van de Oranjewachtstraat en de Prinsenhof vergroend. De laatste is tijdelijk in afwachting van verdere ontwikkelingen in dit deel van het Bestuurskwartier. Hier is een soort van 'urban tree hub' bedacht waar bomen kortere of langere tijd kunnen staan en worden ingezet voor tijdelijke vergroening elders in de binnenstad. In combinatie met het

bewegend bos schept dit kansen om meerdere plekken in de (binnen)stad op grotere schaal te experimenteren.

OPZET PROJECT BEWEGEND STADSBOS

Het Bewegend Stadsbos wordt opgepakt als een project van circa 2 jaar met een aantal van tussen de 50 en 75 bomen. Waarbij we ook gebruik maken van boombakken die we al in ons bezit hebben

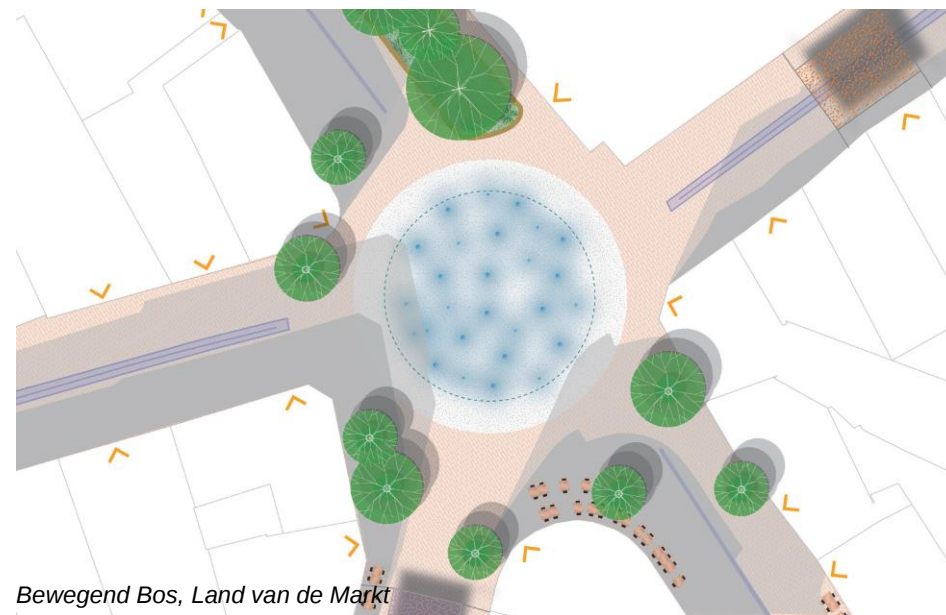
De bomen worden niet alle op dezelfde plek geplaatst, maar in groepen op twee tot drie plekken verspreid over de (binnen)stad.

De bomen worden 2 tot maximaal 3 keer per jaar verplaatst, maar niet gedurende de periode juni t/m augustus (zomer). Op de plek waar de bomen staan blijven ze minimaal één seizoen staan en maximaal 3, dus van 3 tot 9 maanden.

De focus ligt op de binnenstad en de omringende ring van vooroorlogse wijken omdat daar, vanuit klimaatadaptatie, leefbaarheid en ruimtegebruik, de grootste uitdagingen liggen.

De opdrachtgever komt uit het programmateam klimaatadaptatie en Radicaal Vergroenen. Binnen de organisatie wordt één projecteider ingezet en een deskundige op het gebied van bomen verleent hand- en spandiensten.

Omwille van het specifieke karakter en de uitdagingen bij een dergelijk project worden bomen, bakken en noodzakelijke kennis in één opdracht uitgezet bij een ervaren boomkweker.

Bij ons eigen cluster Parken & Bossen wordt bekeken of beheer, onderhoud én transport daar kunnen worden belegd en welke kosten dat met zich meebrengt.

In het eerste kwartaal van 2024 worden bomen en bakken georganiseerd. Gezien het relatief late tijdstip (ruim halverwege het lopende plantseizoen), de bovengenoemde kansen op samenloop en de wens snel effecten te zien, worden de bomen gefaseerd geleverd en uitgezet. Na verwachting is in het najaar van 2024 het bos 'compleet'.

Het streven is in het tweede kwartaal van 2024 de bomen compleet te hebben en de eerste ronde van plaatsing af te sluiten. Als dit omwille van de beschikbaarheid van bomen en/of bakken niet lukt wordt dit het laatste kwartaal van 2024.

Vanaf dan tot en met 2026 worden de bomen telkens verplaatst naar verschillende locaties verspreid over de stad. Het idee is te beginnen in de binnenstad, dan daar omheen en naar Zuid om tenslotte af te sluiten en alle bomen te verzamelen tussen Audrey Hepburnplein en Walburgiskerk vanwaar ze uiteindelijk in het plantseizoen 2026-'27 worden geplant op een definitieve plek of plekken.

Indien de tijdelijke plaatsing van bomen heeft aangetoond dat een plek zonder (grote) problemen kan worden vergroend, gaan we natuurlijk in overleg met bewoners en gebruikers aan de slag met een permanente vergroening. Waarbij idealiter de bomen van het Bewegend Stadsbos een definitieve plek krijgen.

PLEKKEN

Overeenkomstig onze groene, duurzame en leefbare ambities willen wij onder meer de stad vriendelijker en toegankelijker te maken voor voetgangers en in mindere mate tweewielers. Tegelijkertijd willen we onderzoeken wat de consequenties zijn van meer groen en minder ruimte voor de auto. Dat betekent dat we ons Bewegende Stadsbos per definitie zullen 'planten' op die plekken waar nu vooral de auto de hoofdrol speelt. Daarbij zullen ook parkeerplekken voor kortere of langere tijd worden gebruikt voor tijdelijk groen. De plekken worden altijd afgestemd met de hulpdiensten en de collega's van beheer.

Eventuele weerstanden tegen een tijdelijke plaatsing van bomen proberen we uiteraard op te vangen in de communicatie tijdens de aanloop naar de

plaatsing. We gaan ervan uit dat de bomen zodra ze er staan op een groeiend draagvlak kunnen rekenen.

SOORTEN

Voor de soortkeuze maken we gebruik van dezelfde soortenlijst als bij BOSK is gebruikt. Daarop staan sterke en inheemse bomen die een duidelijke meerwaarde hebben voor de biodiversiteit en die bestand zijn tegen bakken en transport. Omdat we graag willen dat de bomen uiteindelijk ook definitief worden geplant, stemmen we de definitieve soortkeuze af met projecten en werken in de stad voor het plantseizoen 2026-'27 opdat er ook echt plekken zijn waar de bomen allen kunnen worden aangeplant.

TRANSPORT

Het verplaatsten van de bomen zelf moet vanwege het gewicht en de veiligheid machinaal gebeuren. Dat vergt kosten en die willen we beperken, Naast de gezondheid van de boom en de wens de boom wat langer te laten staan om alle effecten goed in beeld te krijgen beperken we dus ook om financiële redenen het verplaatsen ervan. Voor het verplaatsen wordt overlegd met Parken & Bossen of we dit zelf kunnen en willen oppakken of dat het noodzakelijk is externe kennis en kunde in te zetten.

PARALLEL PROGRAMMA

Gezien het informatieve en experimentele karakter van het Bewegend Stadsbos willen we ook een parallel programma optuigen met partners als Arnhem Klimaatbestendig. Dit programma geeft telkens per plek tekst en uitleg over het waarom, wat en hoe van het Bewegend Bos op die locatie. Dat programma wordt ook gekoppeld aan een actieve website waar we een agenda en locatie specifiek programma kunnen publiceren.

VERGUNNINGEN

Vooralsnog gaan we ervan uit dat de bomen gezien het tijdelijke en 'mobiele' karakter kunnen worden gezien als 'straatmeubilair' en dat daarom een vergunning niet noodzakelijk is. We laten dit echter nog toetsen.

Het plan gaat vanwege het belang van de ruimtelijke kwaliteit en het draagvlak ter informatie langs het Q-team Binnenstad. Er wordt nadrukkelijk geen advies gevraagd aan het Q-team omdat het een tijdelijk verschijnsel betreft. Indien wordt

BEHEER EN ONDERHOUD

Naast het onderhoud van de bomen en de controle op schade en ziekte (de bomen zijn in een bak immers kwetsbaarder) is de bewatering van de bomen het voornaamste punt van aandacht. Ook hierover lopen nog gesprekken met Parken & Bossen en Beheer. We gaan in gesprek met buurtinitiatieven en sociale (buurt)bedrijven over een eventuele rol in het beheer en onderhoud.

COMMUNICATIE

Gedurende het traject communiceren we over het waarom, wat en hoe van het bewegend bos en over de plek waar de bomen staan. Dat doen we zowel analoog als digitaal en ter plekke met informatieborden.

Ook op onze website komt een pagina die aandacht besteed aan de wandeling van onze bewegend bos en de plekken waar de bomen staan en het waarom en hoe daarvan.

Voor het Bewegend Stadsbos is een bijzondere rol bedacht als communicatiemiddel voor de brede participatie met de stad over de Visie Openbare Ruimte en het Koele Netwerk in de Binnenstad. Deze visie die de afgelopen maanden is ontwikkeld gaat over de inrichting, uitstraling en leefbaarheid van de openbare ruimte in onze binnenstad en de posities die groen en het koele netwerk (ambitie Strategie Klimaatadaptatie Arnhem) hierin innemen.

De aftrap van het Bewegend Stadsbos is gepland op het Johnny van Doornplein. Dat markeert ook de vooralsnog tijdelijk groene 'make over' van dit plein. Deze voorlopige herinrichting loopt vooruit op een meer definitieve herinrichting en moet de leefbaarheid, beleving en veiligheid van deze belangrijke toegang naar onze binnenstad aanzienlijk verbeteren.

VOORLOPIGE KOSTEN

De kosten zijn vooralsnog een raming gebaseerd op de cijfers die nu bekend zijn plus enkele aannames.

<i>Boombakken</i>	<i>50 x a € 1.530,62</i>	<i>76.531,00</i>
<i>Transport</i>	<i>8 x a € 2.000</i>	<i>16.000</i>
<i>beheer & water</i>		<i>30.000</i>
<i>communicatie</i>		<i>10.000</i>
	<i>totaal</i>	<i>132.531</i>
<i>Voorstel motie raad</i>		<i>100.000</i>
<i>Aanvullende dekking KAfonds</i>		<i>32.531</i>

NB! We onderzoeken nog of het mogelijk is de bomen (deels) aan te schaffen met inzet van de budgetten van de projecten waar de bomen gaan 'landen'. Daarmee kunnen we kosten besparen dan wel 'terugverdienen'. We onderzoeken of buurtinitiatieven een rol willen en kunnen spelen bij het dagelijks beheer van de bomen.

MOGELIJKE LOCATIES PLAATSING

Het onderstaande overzicht is gebaseerd op projecten, acties, opgaven en vragen zoals die nu bekend zijn vanuit onder meer de Wijkgroenagenda's en de Visie Koele Netwerk en Openbare Ruimte Binnenstad en grotere projecten.

<i>MOGELIJKE LOCATIES</i>	
<i>2024</i>	<i>Johnny van Doornplein Land v.d. Markt en begin aangrenzende winkelstraten Stadhuis parkeerplaats hoek Beekstraat-Broerenstraat Stationsplein en Oude Stationsstraat.</i>
<i>2025</i>	<i>Hommelseweg, tussen Hommelse Poort en Leuke Linde Winkelcentrum De Drieslag, in en rondom Winkelcentrum Rijkerswoerd, idem</i>
<i>2026</i>	<i>Winkelcentrum Rijkerswoerd Audrey Hepburnplein, vooral op het westelijk deel Eusebiushof en Stadhuis, maximaal rondom, verzamelen van alle boombakken</i>
<i>2026-'27</i>	<i>Feestelijke aanplant definitieve locaties</i>